

MEMO / 17 maja 2013 r.

Ankieta FRA dotyczące osób LGBT w UE (ankieta UE LGBT)

Niniejszym prezentujemy zwięzły przegląd niektórych wyników ankiety. Główne ustalenia wraz ze stosownymi wykresami i opiniami przedstawiono w „Raporcie skrótowym”. Wszystkie wyniki ankiety zawarto w „Raporcie przedstawiającym główne wyniki”.

1. Dlaczego i w jaki sposób przeprowadzono ankietę UE LGBT?

FRA przeprowadziła ankietę UE LGBT, dotyczącą, między innymi, dyskryminacji i nawoływania do nienawiści wobec osób LGBT, na wniosek Komisji Europejskiej. Ankietę przeprowadzono we wszystkich państwach członkowskich UE oraz w Chorwacji. Badanie polegało na zgromadzeniu danych empirycznych na szeroką skalę i było skierowane do osób w wieku 18 lat i starszych z wszystkich państw członkowskich UE oraz Chorwacji, uważających się za lesbijki, gejów, osoby biseksualne lub transpłciowe. Anonimową ankietę udostępniono w internecie we wszystkich 23 językach urzędowych UE (z wyjątkiem irlandzkiego) oraz w języku katalońskim, chorwackim, luksemburskim, rosyjskim i tureckim. FRA zaprojektowała badanie ankietowe, które od kwietnia do lipca 2012 r. – na podstawie umowy zawartej z FRA w wyniku przetargu nieograniczonego – prowadziła organizacja Gallup Europe, współpracując przy tym na zasadzie partnerstwa z ILGA-Europe ([Międzynarodowe Stowarzyszenie Lesbijek i Gejów](#)). ILGA-Europe, europejska organizacja patronacka reprezentująca organizacje społeczeństwa obywatelskiego LGBT, wspierała prace za pośrednictwem swoich ekspertów krajowych.

Wyniki odzwierciedlają doświadczenia ponad 93 000 osób, które wypełniły ankietę. Choć dane nie są reprezentatywne dla wszystkich osób LGBT w UE, to jest to bardzo liczna grupa i stanowi, jak dotąd, największy zbiór empirycznych danych tego rodzaju w Europie. Jako, że było to badanie o najszerszym zakresie i największym stopniu wszechstronności doświadczeń zgłoszonych przez osoby LGBT w UE i Chorwacji, pozwoliło ono zgromadzić zróżnicowane w racjonalny sposób opinie, przykłady zachowań i postaw wśród grup LGBT, umożliwiając tym samym szczegółową analizę danych. Więcej informacji można znaleźć w [raporcie technicznym](#).

2. Jakie pytania zawierała ankieta?

Respondentki i respondentów zapytano o ich doświadczenia z dyskryminacją, przemocą i mobbingiem w miejscu pracy, w placówkach oświatowych, opieki zdrowotnej, usług socjalnych oraz w takich miejscach publicznych jak kawiarnie i restauracje, banki oraz sklepy. Pytania nawiązywały do praw chronionych prawodawstwem UE oraz innych międzynarodowych standardów. Jeżeli respondenki/respondenci mieli jakieś doświadczenia, którymi chcieli się podzielić, ankieta zawierała bardziej szczegółowe pytania. W badaniu pytano również o podstawowe aspekty ich życia codziennego, w tym o ocenę postaw społeczeństwa wobec osób

LGBT, widoczność osób LGBT w życiu publicznym oraz o negatywne reakcje ze strony ogółu społeczeństwa. Osoby transpłciowe pytano również szczegółowo o dostęp do specjalnej opieki zdrowotnej oraz o ich doświadczenia ze zmianą oznaczenia płci w dokumentach urzędowych.

Ponadto w omawianym badaniu ankietowym zgromadzono liczne dane socjodemograficzne, takie jak wykształcenie, status zatrudnienia, status związku i stan cywilny, status rodzica oraz dochód.

3. Na ile powszechna jest dyskryminacja ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową?

Mniej więcej połowa wszystkich respondentek/respondentów stwierdziła, że w roku poprzedzającym badanie doświadczyła osobiście dyskryminacji lub nękania ze względu na orientację seksualną. Do osobistych doświadczeń z dyskryminacją lub nękaniami przyznało się najwięcej lesbijek (55%), młodych respondentów (w wieku od 18 do 24 lat) (57%) oraz osób o najniższych dochodach (52%).

W roku poprzedzającym badanie dyskryminacji doświadczył jeden na pięciu respondentów, którzy byli **zatrudnieni lub poszukiwali pracy**. W przypadku respondentek/respondentów transpłciowych była to jedna osoba na trzy. W każdym kraju objętym badaniem dwie trzecie respondentów miało okazję słyszeć negatywne uwagi lub zaobserwować negatywne zachowania w pracy w stosunku do kolegi/koleżanki należącego/ należącej do grupy LGBT.

Jedna trzecia respondentów stwierdziła, że osobiście odczuła dyskryminację ze względu na przynależność do grupy LGBT w co najmniej jednym z następujących obszarów: dostęp do mieszkań, opieka zdrowotna, edukacja, usługi socjalne oraz w obszarze dostępu do towarów i usług.

4. Ja wyglądało życie szkolne uczennic i uczniów będących LGBT?

Dwie na trzy osoby, będąc w wieku poniżej 18 roku życia, ukrywały lub maskowały fakt przynależności do grupy LGBT, uczęszczając do szkoły. Co najmniej 60% osobiście doświadczyło negatywnych uwag lub zachowania w szkole ze względu na swoją przynależność do grupy LGBT, natomiast ponad 80% respondentek/respondentów z każdej grupy LGBT i w każdym kraju było świadkami negatywnych uwag lub postępowania wobec szkolnego kolegi/szkolnej koleżanki, którego/którą uważano za osobę LGBT. Dwie trzecie respondentek/respondentów przyznało, że takie uwagi lub zachowania za ich szkolnych czasów były zjawiskiem częstym lub nagminnym. Dwie trzecie stwierdziło również, że chodząc do szkoły, często lub zawsze kryły/kryli albo maskowały/maskowali fakt przynależności do grupy LGBT. Dotyczy to w szczególności gejów i biseksualnych mężczyzn.

5. Na ile powszechne są przestępstwa z nienawiści wobec osób LGBT?

W ostatnich pięciu latach 26% wszystkich respondentek/respondentów padło ofiarą napaści lub przemocy. Odsetek ten rośnie do 35% w przypadku respondentek/respondentów transpłciowych. Spośród osób, które w ubiegłym roku doświadczyły przemocy, 59% przyznało, że ostatni przypadek napaści lub przemocy wynikał z faktu postrzegania ich za osoby LGBT. W roku poprzedzającym badanie 19% osób padło ofiarą nękania, wynikającego ich zdaniem z faktu przypisania im przynależności do grupy LGBT.

Incydenty najczęściej miały miejsce w miejscach publicznych i były wywoływane przez więcej niż jedną osobę, zazwyczaj płci męskiej, której ofiara nie znała. Sprawcami 7% przypadków przemocy w ostatnim roku byli jednak członkowie rodziny lub gospodarstwa domowego ofiary.

Mniej więcej 3 na 10 respondentek/respondentów transpłciowych stwierdziło, że były/byli ofiarami przemocy lub grożono im przemocą więcej niż trzy razy w roku poprzedzającym badanie.

6. Jak w odczuciu osób LGBT są one traktowane przez społeczeństwo?

Chociaż UE opiera się na takich wartościach jak równość i szacunek, to w odczuciu trzech czwartych wszystkich respondentek/respondentów LGBT dyskryminacja ze względu na orientację seksualną jest zjawiskiem powszechnym w krajach, w których żyją. Inne przykłady doświadczeń związanych z przynależnością do grupy LGBT obejmują:

- 48% osób informuje o swojej przynależności do grupy LGBT członków swoich rodzin, 28% nie informuje swoich znajomych wcale lub jedynie nielicznych. Zaledwie 21% informuje koleżanki/kolegów z pracy lub szkoły.
- Prawie połowa respondentek/respondentów uważa, że politycy w ich kraju zamieszkania powszechnie posługują się obraźliwym językiem, wypowiadając się o osobach LGBT.
- Dwie trzecie unika w miejscach publicznych trzymania za rękę swojej partnerki/swojego partnera tej samej płci z obawy przed napaścią, groźbami lub nękaniami z powodu trzymania się za ręce. W przypadku gejów i mężczyzn biseksualnych dotyczy to trzech czwartych respondentów.
- 50% wszystkich respondentek/respondentów unika niektórych miejsc z obawy przed napaścią, groźbami lub nękaniami z powodu ich przynależności do grupy LGBT. Dotyczy to przede wszystkim środków transportu publicznego, ulic lub innych miejsc publicznych oraz obiektów publicznych.
- Respondenci/respondentki transpłciowi/transpłciowe najczęściej spośród wszystkich grup przyznają, że osobiście doświadczyły/doświadczyli dyskryminacji lub przemocy.

7. Co można zrobić, aby zapewnić większą równość i poszanowanie osób LGBT?

Chociaż dorobek prawny UE zapewnia ochronę przed dyskryminacją ze względu na orientację seksualną w sferze zatrudnienia, to dyskryminacja taka nadal ma miejsce. W celu jej zwalczania, UE mogłaby zastosować kilka narzędzi prawnych i politycznych do opracowania **systematycznych inicjatyw na rzecz zwalczania dyskryminacji** ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. Tak samo państwa członkowskie powinny wykorzystać wyniki badania do dalszego kształtowania, wdrażania i monitorowania stosownych kierunków polityki. Państwa członkowskie UE, które opracowały specjalne plany działania w obszarze LGBT lub uwzględniły te kwestie w swoich krajowych planach działań w sferze praw człowieka, mogą wykorzystać szczegółowe dane dotyczące konkretnego kraju, aby precyzować podejmowane przez siebie działania.

Ochronę przed dyskryminacją we wszystkich państwach członkowskich UE można by w znacznym stopniu poprawić, **rozszerzając stosowanie środków ukierunkowanych na niedyskryminację na obszary wychodzące poza sferę zatrudnienia**. Proponowana „dyrektywa horyzontalna” UE zapewniłaby wprowadzenie zasady równego traktowania do takich obszarów jak religia, przekonania, niepełnosprawność, wiek i orientacja seksualna.

Jeśli chodzi o szkoły, państwa członkowskie powinny podejmować działania na rzecz zapewnienia **młodzieży LGBT bezpiecznego i wspierającego ją środowiska szkolnego**, pozbawionego przypadków znęcania się i wykluczenia. Do działań takich zalicza się wzbudzanie szacunku i zrozumienia za sprawą zwiększania świadomości wśród nauczycieli i uczniów oraz nauczanie, w jaki sposób należy podchodzić do kwestii LGBT, wprowadzając na przykład obiektywne informacje na temat orientacji seksualnej, tożsamości płciowej i ekspresji płciowej do szkolnych programów

nauczania i programów szkoleń dla nauczycieli. Rządy i szkoły powinny również opracować i propagować politykę zwalczania homofobii i transfobii.

Według wyników ankiety osoby LGBT często nie zgłaszają przypadków dyskryminacji, gdyż w ich przekonaniu niczego to nie zmieni (60% respondentek/respondentów) lub nie wiedzą, w jaki sposób lub gdzie należy zgłaszać takie przypadki (30%). Tylko 22% najpoważniejszych incydentów jest zgłaszane policji. Prawie połowa respondentek/respondentów, którzy nie zgłosili doświadczonego przez siebie przestępstwa z nienawiści, uznała, że policja nie podjęłaby żadnych działań. Takie wzorce ujawniają się w przypadku prowadzonych przez FRA [prac z innymi grupami](#) (takimi jak mniejszości i migranci). Prawo UE i prawo krajowe powinny zapewniać ochronę przed nawoływaniem do nienawiści i przestępstwami motywowanymi homofobią i transfobią. Należy propagować szerzenie wiedzy na temat praw oraz sposobów zgłaszania przemy motywowanej dyskryminacją i uprzedzeniami. Państwa członkowskie powinny też **rozwiązać problem zbyt małej liczby zgłoszeń**, wspierając organy ds. równości i inne krajowe mechanizmy składania skarg w celu zwiększania wiedzy na temat dyskryminacji oraz możliwości podejmowania działań przez osoby LGBT. Państwa członkowskie powinny również szkolić urzędników organów ścigania w kwestii sposobów reagowania na problemy związane z LGBT lub zachęcać organizacje społeczeństwa obywatelskiego do zgłaszania takich przypadków w imieniu ofiar. Aby pomóc państwom członkowskim w podejmowaniu właściwych działań, należy też rejestrować dane dotyczące przestępstw z nienawiści oraz motywy takich przestępstw. UE i państwa członkowskie powinny również w szczególności sposób rozwiązać problem **nawoływania do nienawiści i przestępstw z nienawiści motywowanych homofobią i transfobią, nadając im również status czynów karanych z urzędu**.

8. Inne prace FRA w obszarze praw osób LGBT

FRA przystąpiła do prac nad prawami podstawowymi osób LGBT w 2007 r., otrzymawszy od Parlamentu Europejskiego wniosek o zbadanie kwestii dyskryminacji osób LGBT i homofobii w UE.

- W 2008 r. FRA przedstawiła raport na temat [sytuacji prawnej osób LGBT](#) w UE. Raport [uaktualniono w 2010 r.](#)
- Raport z 2009 r. dotyczył [sytuacji społecznej osób LGBT](#) w UE.
- W 2011 r. opublikowano [podsumowanie ustaleń społeczno-prawnych](#), zawierające analizę tendencji, wyzwań i obiecujących praktyk, w której uwydatniono rozbieżności w UE w obszarze ochrony osób LGBT przed dyskryminacją.
- Obecnie agencja [prowadzi wywiady z organami publicznymi i nauczycielami, pracownikami organów ścigania i służby zdrowia dotyczące praw podstawowych osób LGBT](#), koncentrując się na polityce w obszarach zatrudnienia, edukacji, opieki zdrowotnej, egzekwowania prawa i porządku publicznego.

Wyniki [udostępniono w formie wizualizacji w internecie](#) oraz przedstawiono w dwóch raportach dostępnych na stronie internetowej FRA:

[Wyniki ankiety UE dotyczącej LGBT: w skrócie](#)
[Raport techniczny](#)

Z pracami FRA w obszarze osób LGBT oraz z odpowiednimi publikacjami można zapoznać się pod adresem internetowym: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>

W celu uzyskania szczegółowych informacji należy kontaktować się z zespołem ds. mediów FRA:

Email: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030-858